

Usnesení

Zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Karel Podolka a soudci JUDr. Roman Fiala, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Pavel Pavlík, JUDr. Petr Příhoda a JUDr. Marie Žiškova, o návrhu Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Plzeň - jih na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi tímto úřadem a Okresním soudem Plzeň - jih ve věci žalobce České republiky - Ministerstva obrany, Tychonova 1, Praha 6, jednajícím Vojenským úřadem pro právní zastupování Ministerstva obrany, nám. Svobody 471, 160 01 Praha 6 a žalovaného J. P., o určení vlastnického práva k pozemkům, ve věci vedené u Okresního soudu Plzeň - jih pod sp. zn. 5 C 28/2004,

t a k t o :

- I. Příslušný vydat rozhodnutí o žalobě o určení vlastnického práva k pozemkům, vedené u Okresního soudu Plzeň – jih pod sp. zn. 5 C 28/2004, je soud.
- II. Usnesení Okresního soudu Plzeň – jih ze dne 2. 5. 2006, čj. 5 C 28/2004 – 51, se zrušuje.

O d ů v o d n ě n í :

Podáním doručeným dne 2. 10. 2006 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, se obrátilo Ministerstvo zemědělství, Pozemkový úřad Plzeň – jih jako navrhovatel na tento senát s návrhem na rozhodnutí kompetenčního sporu o pravomoc, který vznikl podle § 1 odst. 1 písm. a) zákona č. 131/2002 Sb. mezi navrhovatelem a Okresním soudem Plzeň – jih ve věci žaloby žalobce České republiky – Ministerstva obrany proti žalovanému J. P., vedené u Okresního soudu Plzeň – jih pod sp. zn. 5 C 28/2004.

Z předloženého spisu vyplynuly tyto skutečnosti:

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu Plzeň – město domáhal určení, že vlastníkem parcel č. 527/64, o výměře 1436 m², ostatní plocha, a č. 527/67, o výměře 1637 m², ostatní plocha, zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Plzeňský kraj, katastrální pracoviště Plzeň – město na listu vlastnictví č. 752 pro okres P.– m., obec P. a katastrální území L. u D., je Česká republika, organizační složka příslušná hospodařit s majetkem Ministerstvo obrany. V žalobě uvedl, že v minulosti paní B. P. darovala státu nemovitost – pozemek p. č. 104 o výměře 3039 m² v katastrálním území L. u D.. Právo hospodaření bylo poté svěřeno Státnímu statku Přeštice. Hospodářskou smlouvou ze dne 17. 5. 1976 bylo právo hospodaření převedeno na Federální ministerstvo obrany; toto právo však

nebylo zapsáno v pozemkové knize. Předmětný pozemek pak byl vyňat ze zemědělského půdního fondu a stal se součástí letiště L.. Po účinnosti zákona č. 229/1991 Sb. (zákon o půdě) bylo vysloveno rozhodnutím Okresního úřadu Plzeň – jih, pozemkového úřadu ze dne 25. 1. 1994, čj. PÚ 479-a/91, že vlastníky nemovitosti jsou J. P. a M. Z., každý z jedné ideální poloviny; ti pak vlastnictví převedli na žalovaného J. P.. Toto restituční rozhodnutí žalobce označil za nicotné, neboť podle zákona o půdě byl vydán pozemek vyňatý ze zemědělského půdního fondu a zastavěný areálem letiště L.; nadto bylo restituční řízení vedeno bez účasti Ministerstva obrany jako osoby povinné, přičemž Státní statek Přestice ani Lesy ČR (účastníci restitučního řízení) předmětný pozemek vydat nemohly, protože jim nesvědčilo právo hospodaření. Žalobce rovněž tvrdil, že je dán právní zájem na vyřešení duplicity zápisu vlastnického práva.

Okresní soud Plzeň – město usnesením ze dne 27. 10. 2004 vyslovil svoji místní nepřislušnost a věc postoupil Okresnímu soudu Plzeň – jih. Tento soud žalobu zamítl rozsudkem ze dne 25. 1. 2005, v jehož odůvodnění uvedl, že z dokazování vyplynulo, že žalobce se vlastníkem předmětných nemovitostí stal v důsledku toho, že paní B. P. darovala tyto nemovitosti státu a na právního předchůdce žalobce pak bylo převedeno právo hospodaření. Žalovaný se pak stal vlastníkem těchto nemovitostí na základě darovací a kupní smlouvy, přičemž dárce, resp. prodejce se vlastníky nemovitostí stali na základě již zmíněného restitučního rozhodnutí Okresního pozemkového úřadu Plzeň – jih. Okresní soud věc uzavřel tak, že restituční nároky je třeba považovat za nároky primární a nelze zpochybňovat vlastnické právo žalovaného, který nemovitosti nabyt od osob, jimž byly nemovitosti vydány jako osobám oprávněným podle zákona č. 229/1991 Sb.

Tento rozsudek Okresního soudu Plzeň - jih k odvolání žalobce Krajský soud v Plzni zrušil usnesením ze dne 5. 5. 2005. V odůvodnění odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2000, sp. zn. 28 Cdo 1443/99, tj. že soud by měl vycházet ve smyslu § 135 odst. 2 o. s. ř. z rozhodnutí pozemkového úřadu podle ustanovení § 9 odst. 2 a § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., která nejsou jen rozhodnutími deklarující právní stav, ale rozhodnutími realizujícími institut zvláštního způsobu restituce (rehabilitace) práv původního vlastníka, tedy rozhodnutími tato práva konstituující. Soud v občanském soudním řízení by pak nemohl určit vlastnictví jiné osobě než té, o jejímž vlastnictví k nemovitosti bylo rozhodnuto podle § 9 odst. 2 nebo § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb. To platí vždy, pokud nedošlo ke zrušení rozhodnutí pozemkového úřadu např. na základě obnovy řízení, popřípadě na základě ústavní stížnosti. Navíc i v případě, že pozemky byly vydány v rozporu se základním předpokladem zákona č. 229/1991 Sb., nelze takové rozhodnutí považovat za neplatné. Krajský soud dále poznamenal, že závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího soudu by ovšem platily pouze za situace, kdy se správního řízení před pozemkovým úřadem účastnili všichni účastníci řízení a rozhodnutí by tak bylo v právní moci. V posuzovaném případě tomu tak ale nebylo, neboť žalobce, který měl ke dni účinnosti zákona č. 229/1991 Sb. právo hospodařit s příslušnými pozemky, účastníkem řízení před pozemkovým úřadem

nebyl a soud proto nemůže být vázán restitučním rozhodnutím pozemkového úřadu. Krajský soud proto uložil okresnímu soudu, aby zvážil přerušení řízení do pravomocného skončení řízení před pozemkovým úřadem. Pro případ, že by pozemkový úřad odmítl ve správním řízení pokračovat, zavázal krajský soud okresní soud k tomu, aby se zabýval tvrzením žalobce, že předmětné pozemky byly vyňaty ze zemědělského půdního fondu a navíc byly zastavěny.

Okresní soud Plzeň – jih nato řízení usnesením ze dne 25. 7. 2005 přerušil. Poté, co jej žalobce informoval o tom, že pozemkový úřad neshledal důvody pro pokračování v restitučním řízení, Okresní soud Plzeň – jih řízení usnesením ze dne 2. 5. 2006 podle § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavil a věc postoupil Pozemkovému úřadu Plzeň – jih s odůvodněním, že věc nepatří do pravomoci soudů. Dosud totiž podle okresního soudu nebylo pravomocně ukončeno restituční řízení před pozemkovým úřadem, který nejednal se žalobcem jako s účastníkem řízení; žalobce přitom měl ke dni účinnosti zákona č. 229/1991 Sb. právo hospodaření s předmětnými pozemky. Pozemkový úřad se s účastenstvím v řízení nevypořádal a nevyužil všechny možnosti, které měl k určení účastníků řízení. Restitučním rozhodnutím pozemkového úřadu proto soud nemůže být v občanskoprávním řízení vázán.

Pozemkový úřad posléze podal zvláštnímu senátu v úvodu označený návrh, v němž tvrdí, že pozemkový úřad věc již pravomocně ukončil a nemůže o předmětných nemovitostech rozhodovat znovu. Navíc dodal, že rozhodovat neměl Okresní soud Plzeň - jih, ale Okresní soud Plzeň – město, neboť ke dni podání žaloby se příslušné nemovitosti nacházely v okrese Plzeň – město, kam katastrální území L. u D. přešlo ke dni 1. 1. 2003 (vyhláška č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy).

Zvláštní senát o věci uvažil takto:

Mezi pozemkovým úřadem a Okresním soudem Plzeň – jih vznikl spor o to, kdo je příslušný vydat rozhodnutí o žalobě o určení vlastnického práva k pozemkům, vedené u Okresního soudu Plzeň – jih pod sp. zn. 5 C 28/2004. Tato žaloba je formálně označena jako určovací žaloba podle § 80 písm. c) o. s. ř. a vyplývá to také materiálně z jejího obsahu: žalobce se domáhá určení, že je vlastníkem shora uvedených parcel, a tvrdí, že má na určení vlastnického práva naléhavý zájem vzhledem k duplicitnímu zápisu v katastru nemovitostí.

Podle § 80 písm. c) o. s. ř. žalobou (návrhem na zahájení řízení) lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem. Jde o obvyklou žalobu plynoucí z občanskoprávních vztahů, kterou přísluší projednat a rozhodnout soudům v občanském soudním řízení. Žalobou se nedomáhá žádného nároku, o němž by byl příslušný rozhodovat pozemkový úřad.

Jestliže v dané věci do rozhodování soudu vstupuje rozhodnutí správního orgánu - pozemkového úřadu v restituční věci, pak jen potud, že dané rozhodnutí

je rozhodnutím, z něhož soud v občanském soudním řízení vychází ve smyslu § 135 odst. 2 věta druhá o. s. ř.

Okresní soud Plzeň – jih tedy projedná a rozhodne o žalobě o určení vlastnického práva k pozemkům; a to v intencích názoru, který v usnesení ze dne 5. 5. 2005 zaujal Krajský soud v Plzni jako soud instančně nadřazený, a který je pro soud I. stupně závazný. Zvláštní senát přitom není oprávněn vyjadřovat se k věcné správnosti rozhodnutí Krajského soudu v Plzni a musí trvat na závaznosti jeho právního názoru pro Okresní soud Plzeň – jih.

Pouze na okraj zvláštní senát dodává, že rozhodující pro další osud věci bude v prvé řadě správná interpretace rozhodnutí pozemkového úřadu, a to v souvislosti s aplikací již zmiňovaného § 132 odst. 2 o. s. ř. V tomto ohledu lze bez dalšího odkázat na judikaturu Nejvyššího soudu, která ve svém souhrnu dává na otázku dostatečnou odpověď. Zejména jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 7. 2000, sp. zn. 28 Cdo 1443/99, na který ostatně odkazoval – byť příslušné závěry dle svých slov pro souzenou věc nepoužil – i Krajský soud v Plzni. V tomto rozsudku Nejvyšší soud konstatoval, že soud v občanském soudním řízení nemůže dospět k rozhodnutí, jímž by s poukazem na ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. určil (deklaroval) vlastnictví jiné fyzické nebo právnické osoby k nemovitosti než té oprávněné osoby, o jejímž vlastnictví k nemovitosti bylo rozhodnuto rozhodnutím podle ustanovení § 9 odst. 2 a odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., ledaže by došlo ke zrušení rozhodnutí pozemkového úřadu např. na základě obnovy řízení, popřípadě na základě ústavní stížnosti. Soud v občanském soudním řízení proto z rozhodnutí pozemkového úřadu podle citovaných ustanovení zákona č. 229/1991 Sb. vychází podle ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud v rozsudku poukázal i na závěr Ústavního soudu, že totiž ani sama skutečnost, že pozemky byly vydány v rozporu se základním předpokladem zákona č. 229/1991 Sb., nečiní toto vydání neplatným (nález č. 147/1997 Sb. ÚS, sv. 9).

Vedle toho je třeba připomenout také rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1393/97, uveřejněné pod č. 9/1999 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek; zde Nejvyšší soud uvedl, že mimo rámec správního soudnictví jsou obecné soudy oprávněny zkoumat správní akty zásadně jen se zřetelem k tomu, zda jde o akty nicotné (nulitní), oproti tomu u kategorie aktů věcně vadných i aktů nezákonných platí presumpce jejich správnosti, tj. dokud nejsou stanoveným postupem opraveny nebo zrušeny, jsou považovány za bezvadné a mající právní účinky. V rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1091/99, uveřejněném pod č. 11/2000 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, pak Nejvyšší soud uvedl, že vedle posuzování, zda předkládaný správní akt je vůbec správním aktem (zda není paaktem), jsou soudy v občanském soudním řízení rovněž povinny zabývat se tím, zda správní akt nabyl první moci nebo zda je vykonatelný.

Z vyložených důvodů proto zvláštní senát vyslovil podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., že provést řízení a rozhodnout o žalobě o určení vlastnického práva k pozemkům náleží soudu.

Zvláštní senát podle § 5 odst. 3 téhož zákona dále zruší rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Okresního soudu Plzeň - jih, které odporuje výroku, jímž byla kompetence určena, a odstranil tak překážku věci rozhodnuté.

K námitkám Ministerstva zemědělství – Pozemkového úřadu Plzeň – jih ohledně nedostatku místní příslušnosti Okresního soudu Plzeň – jih, zvláštní senát toliko pro úplnost připomíná, že zkoumání místní příslušnosti se na rozdíl od příslušnosti věcné soustředí jen na začátek řízení. Není-li nedostatek místní příslušnosti odhalen, ať již soudem samotným či k námitce účastníka řízení, a není-li věc postoupena k vyřízení soudu místně příslušnému (§ 105 o. s. ř.), je pro další řízení případný nedostatek místní příslušnosti již zhojen. Má se tedy za to, že rozhoduje soud místně příslušný. Soud je oprávněn zkoumat nedostatek místní příslušnosti jen do doby, než začne jednat ve věci samé, tj. do doby, než při ústním jednání vyzve účastníky k přednesům ve věci, nebo než vydá rozhodnutí, rozhoduje-li bez jednání; poté již může místní příslušnost zkoumat jen k námitce účastníka řízení, která však musí být uplatněna při jeho prvním úkonu vůči soudu.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále bude tedy Okresní soud Plzeň – jih pokračovat v původním řízení o podané určovací žalobě.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 13. prosince 2007

JUDr. Karel Podolka
předseda zvláštního senátu